

Novi objekti

Inž. NIKOLA FIJAN, Zagreb

Novo ribnjačarstvo Siščani kraj Čazme

Od davnih vremena pašnjaci sela Siščani i Zdenec, nazvani BEREK, ulaze sa susjednim podvodnim terenima: Ravnice, Pekliž i Vukšinci u najniži dio slavnoga područja rijeke Česme, a to je u stvari šire područje Lonjskoga-Polja, koje je izloženo svakog proljeća i jeseni dugotrajnim poplavama. Na ovim podvodnim travnjacima, barama i mnogobrojnim riječnim rukavima, prirodnim mretilištima i plodištima ribe, bilo je od uvijek mnogo ribe za profesionalne i prigodne ribare iz okolnih sela. Uz neke ribarske kuće, koje su živjele od ribolova, bilo je iskopanih jama, u kojima je bila držana živa riba. Na ovim plandištima je preko cijele godine pasla seoska stoka, čopori konja i brojna jata gusaka.

Naš prvi petogodišnji plan predvidio je još 1947. god. da se na tom području u slivu rijeke Česme izgradi 2.000 ha šaranskih ribnjaka. Posebna komisija (Prof. J. Plančić i Ing. N. Fijan) posebno je istakla u svom izvještaju o pogodnim terenima za gradnju 8.000 ha novih ribnjaka niske podvodne terene u slivu rijeke Česme, koji su bili vrlo slabo iskorišteni, pod stalnim udarom poplavne vode.

U eri osnivanja poljoprivrednih ekonomija bilo je pokušaja, da se na podvodnim terenima BEREK osnuje poljoprivredno dobro, ali su ta nastojanja zatajila, pa je započeta obrada zemljišta napuštena uz znatne gubitke.

Pošto su započeli radovi na regulaciji rijeke Česme, bilo je pitanje odvodnje niskih terena jednim dijelom riješeno, pa je i povodom toga Poljo-

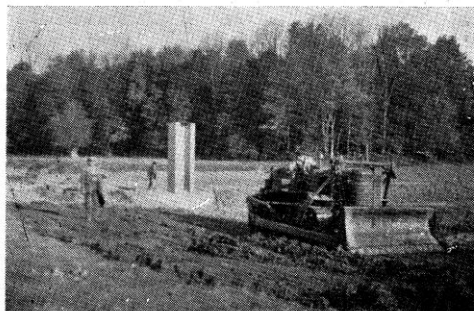


Pokusni ribolov

Foto: Fijan

privredna stanica u Čazmi izradila idejni projekat za farmu tova teladi (Bebi-bif farma) na pašnjacima u Bereku. Međutim, postavljeni plan izgradnje ribnjaka na tom terenu još 1947. god. stalno je tra-

žio svoje rješenje kod nadležnih organizacija u Čazmi i Bjelovaru. No, pošto je započela regulacija rijeke Česme 1958. god., pitanje izgradnje ribnjaka postalo je opet aktuelno i ušlo u prvi plan. Ali kako je na tim pašnjacima u Bereku već izrađen projekat za farmu teladi, nastala je dilema, a i borba za ribnjak ili Bebi-bef farmu. Uz ogromni interes lokalnih organizacija u Čazmi, Bjelovaru,



Kanovica početak gradnje ribnjaka

Foto: Fijan

Križevcima i Vrbovcu određen je komijski očevid na pašnjacima u Bereku, pa je ovdje konačno donesena odluka da se ide na gradnju ribnjaka.

Pošto je Jugoslavenska poljoprivredna banka međutim raspisala konkures za izgradnju ribnjaka, to je NO Općine Čazma povjerio izradu idejnoga projekta za gradnju ribnjaka Siščani Vodnoj zajednici za regulaciju Česme i Glogovice u Bjelovaru. Iako je rok za natječaj bio vrlo kratak, ipak uspjelo je Vodnoj zajednici, u suradnji sa Dr Ing. Srebrenović, da na vrijeme izradi i preda elaborat. Prema idejnom projektu bile su predviđene slijedeće investicije:

Ustava na rijeci Česmi kod sela

Narte	Din	38,500.000
Dovodni kanal od ustave do sela		
Soščani dug 12 km	„	48,800.000
Gradnja ribnjaka površine 400 ha	„	91,367.000
Uzani kolosjek duljine 7.950 m za nutarnji transport	„	23,023.000
Gradnja ceste od Siščana do Draganca 3 km	„	8,777.000
Ukupno	Din	210,467.000

Idejni projekat, izrađen na temelju iscrpne studije hidrotehničkih podataka, bio je u prvim počecima solidan osnov za dalje radove. Ali, radi krat-

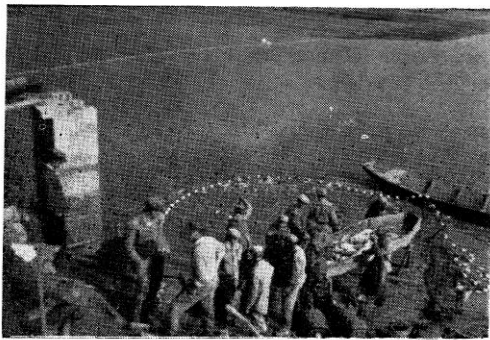
koće roka izrade projekta, bilo je stanovitih nedostataka, koje je valjalo tokom gradnje ribnjaka ukloniti. No najveći nedostatak bio je taj, što je idejni projekat izrađen 1958. godine, a sa radovima se započelo tri godine kasnije, pa je uslijed nagloga skoka cijena troškovnik postao nerealan. Za gradnju ribnjaka bilo je kod Banke osigurano premalo sredstava.

Nakon usvajanja idejnoga projekta po Jugoslavenskoj Poloprivrednoj banci, prišlo se je izradi glavnog projekta putem posebnoga natječaja, te je izrada povjerena najpovoljnijem ponuđaču.

Već u X mjesecu 1960. god. započeli su prvi radovi oko izgradnje ribnjaka na sektoru Pekliž, iako je Banka tek 6 mjeseci kasnije otvorila prve kredite. Ovi ranije započeti radovi doprinijeli su mnogo da se je već u proljeće 1961. god. mogla nabaviti prva nasadna zdrava riba, susretljivošću Kotarske stanice za ribarstvo iz Varaždina, koja je kroz tri prve godine dala odlične rezultate, pa je već 1961. god. bilo uzgojeno 10 tona prvoklasnoga šaranskoga mlađa.

Tokom 1961. god. izvedena je bila glavina zemljanih radova na izgradnji ribnjaka. Sve niskogradnje i zemljoradnje izvela je vlastita režijska grupa, pod vodstvom iskusnoga građevinskoga tehničara Ivana Ivanova, koji je na terenu rukovodio strojevima poduzeća Lonjsko-Polje i Lendava (desetak bagera i buldožera). Ovim uspješnim radovima treba zahvaliti dobivenu trku s vremenom, te je već prve godine uzgojen šaranski mlađ, a već u drugoj godini, uporedo sa izgradnjom ribnjaka, osvojena je prva proizvodnja od 240 tona ribe za tržište.

U jesen 1961. god. proslavljen je na svečan način prvi ribolov na ribnjaku Velika—Rakita. Na izlov prve ribe pozvan je narodni poslanik, narod-



Ribolov u ribnjaku »Grga«

Foto: Fijan

ni heroj Grga Jankez, koji je svojim nastojanjem mnogo pridonio ostvarenju ribnjaka. U svom govoru, održanom radnom kolektivu, on je istakao potrebu školovanja stručnih ribarskih radnika i napomenuo, da je izgradnja umjetnoga ribnjaka i njegovo stavljanje u pogon daleko složeniji rad od

podizanja industrije, jer je tehnološki proces vezan na smišljeno izgrađene objekte, koji su u mnogom ovisni od prirodnih, pa i elementarnih komponenta.

Radni kolektiv zamolio je svog saveznog poslanika za dozvolu, da se najveći ribnjak u izgradnji nazove u znak zahvalnosti »GRGA«.



Radni kolektiv ribnjačarstva »Siščani«

Foto: Fijan

U nastojanju da se za ove ribnjake u izgradnji što prije osposobe stručni ribarski kadrovi, poslan je po jedan radnik na praksu u ribarski centar Apatin i na Ribnjačarstvo u Zdenčinu, dok je jedan mladić sa svršenom osmoljetkom poslan na naukovanje, kao ribarski učenik u privredi, na Ribnjačarstvo u Končanici, pa već sada sa uspjehom radi kao ribarski pomoćnik u Siščanima.

Preko zime 1961/62. organiziran je u Siščanima poseban kurs za kvalificirane ribarske radnike, koji je redovno pohađalo 24 radnika. Stručne predmete iz ribarstva predavao je izaslanik Veterinarskoga fakulteta iz Zagreba. Tom prilikom napose zahvaljujemo prof. Dr I. Tomašecu, koji je u prvim počecima mnogo pomogao ne samo u organizaciji uzgoja ribe, već i u stvaranju potrebnoga ribarskoga kadra.

Tokom zimskih mjeseci 1963/64. organizirala je Poljoprivredna stanica u Varaždinu četveromjesečni kurs u Martijancu za kvalificirane radnike: traktoriste, stočare, ratare, voćare i ribare. Ovaj kurs je pohađalo i položilo ispite i četiri ribara iz Siščana, od kojih je jedan visokokvalificiran.

Briga za školovanje stručnoga ribarskoga kadra od prvih početaka izgradnje ribnjaka odrazila se ne samo u dobro organizovanoj izgradnji ribnjaka, već i kod prvih uspješnih početaka uzgoja ribe, pod razmjerno teškim uslovima, uzgojeno je bilo 420 tona ribe.

Napose valja sa zahvalnošću pomenuti stručnu pomoć, koja je primljena tokom izgradnje ribnjaka Siščani u više navrata od susjednoga Ribnjačarstva Končanica, odnosno direktora J. Malnara, i to napose u školovanju nižega ribarskoga kadra.

Prema namjeni sveukupne površine ribnjaka ovako su podijeljene:

Matičnjaci	4	ha	1.1%
Mrestilišta	0.6	ha	0.2%
Rastilišta	9	ha	2.3%
Mladičnjaci	80	ha	22.0%
Tovilišta	260	ha	71.3%
Zimovnici	10.8	ha	3.1%

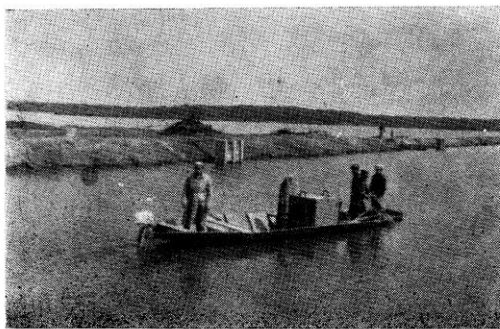
Ukupno 364. ha

Opskrba ribnjaka vodom riješena je u prvoj fazi izgradnje bez podizanja projektirane ustave na rijeci Česmi sa 12 km dugim dovodnim kanalom. Da se je išlo logičkim redoslijedom i najprije izgradila ustava sa dovodnim kanalom, a potom sami ribnjaci, jedva da bi bilo dovoljno sredstava za gradnju same ustave, čija izgradnja na teškom terenu traži daleko veće investicije od predviđenih u idejnom projektu.

Stoga je od projektiranoga dovodnog kanala izgrađena samo polovina od 6 km. Sada taj početni dio kanala zahvaća slivno područje potoka: Šokot, Vagovina i Batinovac sa preko 50 km² slivnoga područja i daje dovoljno vode za sada izgrađene površine ribnjaka.

U koliko se ide na izgradnju daljnjih površina ribnjaka, tj. povećanje postojećih ribnjaka Siščani i novih ribnjaka Vukšinc, a za koje površine već postoje idejni projekti (ukupno 1.000 ha), bit će neophodno izgraditi čitavu dionicu dovodnoga kanala sa ustavom na rijeci Česmi kod Kolareva-sela.

Prema istražnim radovima Dr Ing. Srebrenovića, u slivu rijeke Česme, sa oborinskim područjem od oko 900 km², ima dovoljnih količina vode za 5.000 ha budućih ribnjaka. Ako se gleda na melioraciona rješenja toga kraja kroz ribarstvo, a to se do sada pokazalo ispravnim, onda je izgradnja Ribnjačarstva Siščani u tom pravcu prva i odlučna dobivena bitka. Početak melioracija u slivu rijeke Česme bio je preduslov za početak gradnje ribnjaka, a to je ujedno i ekonomska orijentacija za gospodarsko podizanje ovog čitavog, do sada zabačenog kraja, sa vrlo slabim komunikacionim vezama.



Prevoz ribe

Foto: Fijan

U zadnje tri godine izgradnja ribnjaka Siščani vidno je utjecaja na izgled okolnih sela. Novoizgrađena cesta za ribnjake približila je sela Siščani, Zdenčec i Kabal kulturnim i ekonomskim centrima. Ekonomski najslabiji elemenat iz ovih sela danas je zaposlen na ribnjacima, sa životnim standardom, koji je u stalnom porastu.



Doprema metalnog čamca

Foto: Fijan

Ribnjaci u Siščanima izgrađeni su na savremen način za naprednu tehniku uzgoja ribe.

Pošto je utovarna željeznička stanica Ivanić-Grad udaljena od ribnjaka 30 km, to je budući centar povezan novoizgrađenom cestom od 3 km, a koja kod sela Drganac ima piključak na asfaltiranoj cesti u gradnji Ivanić-Grad—Čazma—Bjelovar. Lokacija cjelokupnoga ribnjačarstva sa zimovnicima, stovarištem ribe tako je postavljena, da se sav unutarnji promet ribe i sirovina vrši traktorima po cesti ili vodenim putem metalnim čamcima, sa kojih se teret (riba i sirovina) diže i spušta na čamce bez pretovara, posebno izgrađenim kranjskim stazama. Klasični unutarnji transport, koji se i danas vrši na svima našima većim ribnjacima vagonetima na uzanom kolosjeku (a taj način bio je i ovdje predviđen u idejnom projektu), zamijenjen je mnogo racionalnijim kombiniranim putem cestom i vodom.

Kod uzgoja šaranskog mlada koristi se posebno u tu svrhu izgrađeni centar sa mrestilištima, iz kojih se šaranski mlađ pušta gravitacijom u rastilišta i dalje presađuje u ribnjake-mladičnjake. Ovi su ribnjaci posve orijentirani na dvogodišnji pogon uzgoja ribe.

Da se olakša rad kod izlova ribe, u svima ribnjacima postoji uređaj, da se može u ribolovnu jamu, prema potrebi puštati protočna voda, kako bi se riba privukla na mjesto izlova, a istovremeno masovno sakupljena riba u mreži održavala u živahnom stanju.

Kod ribnjaka-tovilišta uzlazna grla su posebno izgrađeni betonski bazeni, uz koje se mogu montirati elevatori za izvlačenje ribe iz mreže. U slučaju da bi nadolazak visoke vode u Česmi sprečio završetak ribolova, može se u bazen staviti pumpa, koja omogućava kontinuirani izlov ribe i

kada je u Česmi visoka voda. Dakle, postoje svi preduvjeti za punu mehanizaciju ribolova.

Potrebni planirani građevinski objekti: upravna zgrada, radionice i skladišta do sad nisu izgrađeni, ali je u toku akcija da se ti prateći građevinski objekti što prije izgrade.

U živom je sjećanju ovdašnjih starih ribara vanredno velika poplava u 1950. godini, kada je i sam most kod Pekliža bio posve pod vodom. Pošto je velika voda pala, u kanalima i barama Bereka zaostala je ogromna količina ribe, i to ribe koje se prije nikad nije ovdje našlo, sve ribnjački šaran veleljuskaš. Naime, katastrofalna poplava je te godine preplavila ribnjake u Poljani i Končanici, pa su velike količine ribe sa vodom odplavljene u Lonjsko polje, odakle je riba ušla i u sliv rijeke Česme.

Nakon izvedene regulacije rijeke Česme i Glogovnice vidno je smanjeno bogatstvo ribe u tim vodama. Sada velike oborinske vode dobro regulirano korito rijeke Česme brzo odvodni, voda naglo dolazi i odlazi. Nema više dugotrajnih razlijevanja vode po niskim poplavnim terenima, a to je prije pogodovalo plodenju i zadržavanju ribe.

No, po završenoj regulaciji Česme pojavilo se novo, daleko veće bogatstvo ribom na tim istim, sada sređenim prostranstvima, u novoizgrađenim ribnjacima. Profesionalni i prigodni ribari, koji su nekad uz velike napore postavljali prestore, pregrađivali rukave Česme, da bi iza poplave po blatnom i ljigavom terenu lovili ribu, danas su gotovo svi kao stalni ribarski radnici našli svoje trajno uposlenje u novoizgrađenima ribnjacima.